

תפילה

ה'ו'ה'א'מ'ס' א'י'ד'
ה'א'ס' ה'ז'א'ר'
נ'א'ר' ה'י'ו'ד' א'ר'פ'ס'
ע'ם' כ'א'ר' ה'א'ר' י'ע'ן'

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והסרת את לב האמן מברסלב
ונתתו לכם לב בשר

פרשת וארא
גלין כו תשפ"ב

אור להביות הלב של איש הישראלי
כיוען מאד עד לב השמים לה' ויברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ופנימה של הברכה

בצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה' (שמות ט' כט)

ערב ראש חודש שבט, תקע"א, היתה הפעם הראשונה מאז הסתלקותו של רבינו ז"ל בחג הסוכות, בה נתקבצו ובאו כאחד אנשי הבעל תפילה, תלמידיו הקדושים, על מקום קברו הקדוש.

וכאשר מעיד ומספר מוהרנ"ת (ימי מוהרנ"ת ח"א עב): ובאנו לאומין ביום שישי, ערב ראש חודש שבט, שנת תקע"א, והיא הפעם הראשון שנסענו לאומין אחרי הסתלקותו כדי להשתטח על קברו הקדוש, כשהוא מוסיף לציין ולהזכיר: וכבר מבואר במקום אחר את כל מה שהבטיח את מי שיהיה על קברו ויתן פרוטה לצדקה ויאמר העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו שיעזור לו לנצח וכו'.

שם המקום המוכן לו לעסוק בתיקוני הדורות, וכלשון מוהרנ"ת: כי שם המקום המוכן לו ממשתי ימי בראשית לעסוק שם בתיקון העולם לדורות, לכל מי שיבוא אליו לשם ויאמר העשרה קפיטל תהלים הידועים אצלנו, כאשר הבטיח בחיים חיותו, אשרי הוזכה לה! (שם, סו)

בחיי מוהר"ן (רכ"ז) מסופר שבעת ששהה רבינו באומן, סמוך להסתלקותו, ענה ואמר: **כצאתי את העיר אפרש את כפי.**

אפס קצה סוד הדבר מרומז בדברי התלמיד הגדול בספרו ליקוטי הלכות (חול המועד ד') על פי התורה הנוראה 'תקעו תוכחה' אותה גילה רבינו בראש השנה האחרון לחייו, העוסקת בין השאר בענין התוכחה הראויה של הצדיק המעוררת את הריח טוב של ישראל, ואת השיר שיתער לעתיד.

וזה לשון מוהרנ"ת: או אינו פוסק מלעסוק בבחינת תיקון התפילה הנ"ל עד שיגמור כרצונו בבחינת "כצאתי מן העיר אפרש את כפי". כשיצא מן העיר אל קברו, או יפרוש את כפיו בתפילה, עד שיגמור מה שרצה. ועל כן שם על קברו יכול כל אחד להתתקן, אפילו הגרוע שבגרועים, כי שם עיקר הכח של בחינת התפילה הנ"ל, שעל ידי זה עיקר קול התוכחה הנ"ל, שהוא קול הניגון הנ"ל שעל ידי זה מוכיח את ישראל בבחינת "נדר נתן ריחו", שעל ידי זה עיקר התיקון שה נעשה בשעת מיתתו דייקא, כי או דייקא מוכיחם כנ"ל. ועל כן שם הכל יתתקן כראוי כל מי שיוכה לבוא לשם בחייו. וזהו בחינת העשרה קפיטל תהלים שאומרים שם שהם בחינת עשרה מיני נגינה, שהם בחינת קול הניגון הנ"ל וכו', שעל ידי זה מעורר ריח טוב אפילו מהגרוע שבגרועים שבישראל ומתקן הכל על ידי זה.

בנוסף לכל מה שפועל במקום ציונו הקדוש עבור החיים, הוא פועל גם ובעיקר עבור רבבות נפשות ישראל המתים, העומדים ומצפים לתיקון נשמותיהם, כאשר הודיע: וכבר גילה דעתו בפירוש וברמז שכל מה שמקטף עם אנ"ש המקורבים אליו, הוא את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, וכמו שפירש"י אף עם דורות העתידין לבוא, ונשמע מפיו הקדוש שאמר באומן "כצאתי את העיר אפרש את כפי" (פרפראות לחכמה תורה ח' תנינא), אשרי הוזכה לבוא לשם בחיים חיותו.

עבודת ה', לא מה שחשבת...

לאחר שהסתבך בצרה מסוימת, בונה הוא לעצמו תכנית יציאה מסוימת לפי הנראה בעיניו. אך כאשר הוא מנסה בכל דרך אפשרית להוציא לפועל את התוכנית שהוא בנה לעצמו, הוא מגלה שהישועה עוד רחוקה... כאשר יבוא אליו מאן דהוא ויבטיח לו ישועה בקלות רבה, ובלבד שיסכים לבטל את דעתו, הוא יסרב בצורה נחרצת: 'זה לא יכול להיות', הוא יטען, 'זה כלל לא מתאים לתוכנית אותה בניתי לעצמי!'

כאשר ננסה להתבונן בקורותיו של הדור האחרון נגלה איך עניין זה מהוה את שורש הצרה של הדור האחרון.

הצדיקים שנשלחו להאיר את אותו חושך בו אנו שרויים, מגלים את אוזנינו על עצות ודרכים מופלאים, היישר מאוצר חסדיו האינסופיים של הבורא הרחמן.

לשם משל, נטה את אוזנינו לאחת העצות המופלאות של הרועה הנאמן:

תיבך כשאדם רוצה להיכנס בעבודתו יתברך, אוי תיבך היא עבירה גדולה כשיש לו עצבות, חס ושלום, כי עצבות היא סטרא אחרא והשם יתברך שונא אותה. (ליקוטי מוהר"ן תניינא, מח)

הצדיקים שכל מטרתם היא אך ורק לקרבנו לעבודתו יתברך, חוזרים ומתעקשים שתקוותינו תלויה בשמחה התמידית. אולם, לנו, שפלי הדעת ומבולבלי השכל, נדמה כי אין זה צורך כה חשוב...

דוגמאות רבות נוספות יש לאותן טעויות הנגרמות מאותו חוסר אמונה יסודי, הגורמות לאדם לא אחת לבלות את שנותיו היקרות מפז על רעיונות מורכבים ותוכניות שגויות, ולשווא.

למשל, כאשר האדם חש כי כבד עליו עול המצוות, עד כי לעיתים הוא כבר ממש לא מסוגל להתחבר אליהם. ובדעתו ברור לו כי הצלתו היחידה תהיה אך ורק 'לקחת את עצמו בדיים', אך מכיוון שאין הוא מסוגל לכך, הרי הוא מוותר על כל שאיפותיו הגבוהות, ובוחר לו את הדיכאון והשינה לרעים קרובים.

אולם אם לא נתעקש ונפנה לשמוע את דעתם של הצדיקים שלא טעמו טעם חטא, אותם שחסכו מעצמם את אותה 'רוח שטות' המטרידה את האדם משני העולמות, נגלה אוצר בלום של עצות פשוטות וישרות המסתיימות לכל אחד, בכל מצב וזמן.

כשנתמיד בדרך זו, ונחפש פתרון לכל כאב, ריחוק או צרה אך בתורתם של הצדיקים הישרים, נזכה בוודאי 'לאורך רוח' ו'עבודת ה' קלה ומאירה', שתוביל אותנו יחד עם כלל ישראל לגאולת עולם במהרה, אמן.

'עבודת השם' היא נקראת.

היא תכליתנו בעולם הזה, והיא תשוקתו ושאפת חייו של כל מי שלב יהודי פועם בקרבו.

אולם בגלותנו אנו, נדמה לעיתים, כי עבודה זו הפכה למשא מפרך ומכביד, אותו חפצים אנו להשליכו מעלינו בהקדם האפשרי.

כאשר אנו בוחנים את עצמנו, ומנסים להבין היכן שורש הבעיה, אנחנו לא מצליחים להבין...

כבר מגיל שלש עשרה מילאה שאיפה זו כל ליבנו, כבר בנינו לעצמנו תוכניות מפוארות לשמונים השנים הקרובות, הכל היה כל כך מסודר ומושלם, העתיד היה נראה מבטיח מאי-פעם. אך בפועל, שום דבר לא עובד. התוכניות המושלמות ומתגלות פעם אחר פעם ככישלון חרוץ.

הזעקה מהדהדת ועולה: האם זוהי עבודת ה' עליה התכוון הכתוב? האם תמה תקוותנו לנצח?

'גלות מצרים', גלות אכזרית ונוראה מאין כמוה. הפעם הראשונה בה יורד עמו חביבו של השי"ת, בניו של מלך, אל קרוב לשער החמישים של הטומאה.

כמו לא עמדה להם זכות אבותיהם הצדיקים, כאילו ננטשו והושלכו אל גוב האריות באין תקווה. וכאשר פרעה הרשע מצליח להוליך אותם שולל ולוכד את העם בערמה, מתחילים הם אט אט לרדת מטה לתוך שערי הטומאה, שער אחר שער.

במהלך אותה גלות נוראה, מופיע הגואל הנאמן, ובפיו בשורת הגאולה. וראו זה פלא: כאשר הוא מגיע לבשר לעם ישראל את בשורת הגאולה, הוא פוגש באנשים תשושים ומיואשים אחרי שנות עבודת פרך כה רבות, ואף שהישועה שהוא מגלה אמורה לגרום להם לעזוב הכל ולרוץ אחריו בכל לב, דומה כי דבריו נופלים על אוזניים ערלות.

"ולא שמעו אל משה" - אומר הכתוב (שמות ו, ט) - והסיבה היא: "מקוצר רוח ומעבודה קשה". והדבר תמוה עד למאד: הרי לדבריו של משה מחכה להם עתיד מזהיר של גאולה חיי חירות...

היהודים בגלות מצרים, מגלים לנו הצדיקים, נכשלו בנקודה זו:

"מקוצר רוח ומעבודה קשה" - שמחמת שהם בבחינת "קוצר רוח", מחמת שהם קטני אמונה, על ידי זה צריכין לעבודות קשות ולתעניות. (ליקוטי מוהר"ן, פו)

טבעו של האדם משונה הוא עד מאד, הוא יעדיף לסבול רבות בדרך בה הוא רגיל לצעוד, ובלבד שלא יידרש לשנות מאורח חייו הרגיל והמוכר.

ראה מסובך במזני...

אם אתה זוכר את הקטע בליקוטי הלכות שהראיתי לך בשבוע שעבר - כתוב שם: "וכשיבין האדם בעצמו כל זאת איך הוא שובב ומשוגע ממש, כי הולך אחרי שרירות לבו ואינו מסתכל על תכליתו הנצחי, בוודאי יחוס על עצמו ויצעק הרבה לה' יתברך" (ליקוטי הלכות, גילוח ד, ז).

רבי נתן לא כותב "וכשירגיש האדם", אלא "וכשיבין האדם". שכן, 'משוגענער' אינו 'מרגיש' שהוא משוגע, אך ברגע שהוא 'מבין' שהוא משוגע, 'בוודאי יחוס על עצמו ויצעק הרבה לה' יתברך".

כך רצה הרבי שנצעק להשם יתברך; מתוך הבנה - ואם זוכים, גם מתוך הרגשה - שאנחנו עומדים בסכנה עצומה ואיומה.

אני רוצה לקרוא לך שיחה בשיחות הר"ן, שם ממחיש לנו רבינו ענין זה, כשהוא משתמש עם דוגמא משני מאורעות שאירעו עמו, בהם היה מצוי בסכנת טביעה, וצעק אז מעומק הלב.

הנה, זה כאן בשיחה קי"ז:

"בכפר אוסיאטין סמוך לעיר מעודיודוקע, שם היה דר חמיו ז"ל, ושם היה עיקר גידולו. ושם הולך נהר גדול ועליו גדלים קנה וסוף הרבה למאד מאד. והיה דרכו בקודש של אדונו מורינו ורבינו זצוק"ל שהיה לוקח לפעמים ספינה קטנה ושט עמה בעצמו לתוך הנהר, אף על פי שלא היה יכול היטב להנהיג ספינה זאת, אף על פי כן היה שט עמה עד אחורי הקנה וסוף, עד המקום שלא היו רואין אותו עוד. ושם עשה מה שעשה בעבודת השם יתברך בתפילה והתבודדות, אשרי לו".

פעם אחת, כאשר שט עם הספינה לתוך הנהר, "והוא לא ידע להנהיג הספינה, וכשבא בתוך הנהר רחוק מהיבשה לא ידע כלל מה לעשות, כי הספינה מתנדדת, וכמעט שטבע חס ושולם. ואז צעק להשם יתברך והרים ידיו אליו כראוי".

"וכן כשהיה תלוי בידיו על החומה בטבריה, כשרצה לברוח מהעיפוש רחמנא ליצלן וכו', וראה תחתיו הים כינרת וכמעט כמעט שיפול כמבואר בסיפור הנסיעה שלו לארץ ישראל (בספר שבחי הר"ן ח"ב), אז גם כן צעק בלבו להשם יתברך כראוי".

"והיה רגיל לספר זאת, ורצה להכניס בלבנו שכך צריך כל אחד ואחד לצעוק להשם יתברך ולישא לבו אליו יתברך כאילו הוא באמצע הים תלוי על חוט השערה, והרוח סערה סוער עד לב השמים עד שאין יודעין מה לעשות, וכמעט אין פנאי אפילו לצעוק, אבל באמת בוודאי אין לו עצה ומנוס כי אם לישא עיניו ולבו להשם יתברך. וכך צריכין בכל עת להתבודד ולצעוק להשם יתברך, כי האדם בסכנה גדולה בזה העולם כאשר יודע כל אחד בנפשו, והבן הדברים היטב" (שיחות הר"ן, קי"ז).

פתחה לי את הלב. זה הזכיר לי גם את השנים הטובות שהייתי נוסע בבחורותי, עם החבורות, להתבודד ביער זה.

אך מאידך, אני חייב להגיד לך את האמת; מלבד מה שהיה שם קר מאד, וגם פחדתי קצת מהערבים, היה לי גם קושי עם עצם הצעקה. דווקא שם, כשיכולתי וגם ניסיתי לצעוק, התעוררו בי מחשבות על עצם הענין של הצעקה. התחלתי להתבודד, ובעיקר התפללתי על הענין של שמירת עיניים, ואז התחלתי לצעוק קולי קולות: "אוי, אוי, אוי". אבל הרגשתי כאילו אני עושה איזה 'שפיל' (= הצגה)...

מילא כשהלב מתעורר וצועקים, ניחא. אבל כשבאים לדבר לפני ה' ולבקש ממנו רחמים על שמירת עיניים - מה הענין לצעוק? האם יש איזה 'תיקון' או 'סגולה' לצעוק קולות?

אם יש כזה 'תיקון', אני מוכן לעשות את זה. השאלה היא, האם זה אכן 'ענין' לצעוק ולצעוק? האם גם כשאני מבקש על דבר פשוט כזה של שמירת עיניים, לדוגמא, אני צריך לצעוק קולי קולות?

הר"ר שמוחה: אוי, ר' מנחם. כנראה אתה לא קולט או לא זוכר עד כמה הבקשה על שמירת עיניים - או כל דבר אחר שבקדושה - הוא שאלה של חיים ומוות... ולכן אתה יכול לומר שזה נראה לך 'הצגה' לצעוק...

ה'הצגה' האמיתית זה מי שמבקש על שמירת עיניים, באופן רגוע ושליו, בלי לצעוק קולי קולות כמו אחד שעומד לטבוע בלב ים...

תגיד לי ר' מנחם, האם לדעתך מי שנקלע לרוח סערה בלב ים ועומד לטבוע כל רגע - האם זה 'תיקון' או 'סגולה' לצעוק קולי קולות 'הצילוי'? ואם הוא צועק, האם זה 'שפיל', כלשונוך?

ר' מנחם: בוודאי שלא.

הר"ר שמוחה: למה?

ר' מנחם: כי הוא זועק על החיים שלו.

הר"ר שמוחה: נו, והרי ממש כך כשאתה בא לבקש על שמירת עיניים לדוגמא, אתה לא בא לבקש על משהו טוב, בגדר לוקוסוס, אלא אתה בא לצעוק על החיים שלך... וכמו שרבי נתן כותב בתפילה שאחר תיקון הכללי: "ראה מסוכן כמוני, טורף בלב ימים"...

ר' מנחם: ואם אני לא מרגיש את זה?

הר"ר שמוחה: זה לא ענין של 'הרגשה', זה ענין של 'הבנה'. ברגע שאתה יודע ומבין שלחיות בעולם הזה בלי שמירת עיניים, זה סכנת מוות נצחי; ברגע שאתה מבין ש"כשאין האדם מסתכל על התכלית למה לו חיים" (ליקוטי מוה"ר, רסח) - אתה צריך לצעוק ולצעוק קולי קולות להשם יתברך, בין אם אתה מרגיש ובין אם לא...

הר"ר שמוחה: שלום ר' מנחם, אתה זוכר שדיברנו בשבוע שעבר על ענין הצעקה?

ר' מנחם: בוודאי, איך אפשר לשכוח. הרי כל השבוע התעסקתי סביב זה...

הר"ר שמוחה: אז תשמע איזה 'השגחה פרטית'; בדיוק אחרי שדיברתי אתך, כשלמדתי כליל שיש את הזוהר שעל הפרשה, הגעתי לדף כ', וראיתי שם דברים מבהילים על גודל כח ומעלת הצעקה.

רבי יצחק אומר שם שאנו מוצאים ג' לשונות אצל בני ישראל במצרים: אנחה - "ויאנחו בני ישראל", שועה - "ותעל שועתם", וצעקה - "ויצעקו". ואז בא רבי יהודה ואומר: "גדולה צעקה מכולן, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפילה ואנחה! דכתיב כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו" (זוהר הקדוש, פרשת שמות, דף כ"ע"א).

וממשיך שם הזוהר: "רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושל על מידת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושל בעולם הזה ובעולם הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא, דכתיב ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם וישעם" (שם).

ר' מנחם: פלאי פלאים!

האמת היא, שאחרי שדיברת אתי מהענין של 'צעקה', עברו עלי כמה מעברים וספקות בעיניי.

הר"ר שמוחה: מה הכוונה?

ר' מנחם: קודם כל, היה לי פראבלעם עם המקום. ניסיתי לקיים את זה ולצעוק לה', אך פשוט לא מצאתי מקום מתאים. איפה אני יצעק? בבית? ברחוב? בבית הכנסת? הרי אי אפשר להיעמד היכן שהוא ולהתחיל לצעוק. כולם יסתכלו עלי, ובסוף גם לא ירצו להשתדך עם ילדי...

ובכן, היומיים הראשונים של השבוע עברו בחיפושים אחר מקום מתאים לצעוק... עד שביום שלישי החלטתי שאי אפשר כבר לדחות, ופשוט ביררתי מתי יש הסעה לפעלד' בחצות הלילה, קמתי בחצות [האמת שלא קמתי, הייתי עדיין ער] ונסעתי עם החבורה הנפלאה ליער שליד קבר שמואל הנביא.

הר"ר שמוחה: או אָה, מקום מתאים מאד לצעקה להשם יתברך.

ר' מנחם: למה? מה המיוחד ביער זה?

הר"ר שמוחה: הרי זהו היער שליד ביתו וקברו של שמואל הנביא (כמו שכתוב "ויקברוהו בביתו ברמה") כך שבפשות זהו המקום בו קרה מה שמסופר עליו בתנ"ך: "ויצעק אל ה' כל הלילה" (שמואל א טו, א).

הזוהר (הי"ל) מביא את הפסוק הזה וכותב: "אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל 'ניחמתי כי המלכתי את שאול למלך', מה כתיב 'ויחר לשמואל ויצעק אל ה' כל הלילה'. הניח הכל, ולקח צעקה, משום דהיא קרובה לקודשא בריך הוא יתיר מכולהו! [= יתיר מהכל]. הדא הוא דכתיב 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי' (זוהר הקדוש, פרשת שמות, שם).

שמעתי גם שרבי שמואל שפירא זצ"ל היה אומר ששמואל הנביא חי נ"ב שנים, כמנין תורה נ"ב בליקוטי מוה"ר"ן, בה מגלה רבינו את העצה של 'היעור כלילה', לצאת באמצע הלילה חוץ לישוב ושם להתבודד לפני ה'... סליחה שהפסקתי אותך. על כל פנים, ספר נא לי איך היה שם ב'פעלד'?

ר' מנחם: מצד אחד היה נפלא מאד. כבר הרבה זמן לא הייתי ביער, ונהייתי מאד להגיע לשם. עצם ההגעה לשם

נדהמת?

נהמת לבו של מדרת'ת \ הסכנה העצומה

רבונו של עולם, הביטום בענינו פי רבו מְאֹבִינו וְצָרוֹת לְכַבִּינו, כְּרָא דְעֵלְמָא בְּלָא, רַעְיָה אֵת צֵאן תְּהַרְגֵה. וְהַנְּחָ אֲנִי בְּעֵינֵי הַיָּדָי נַע וְנָד בְּגוֹף בְּלֵא נְשָׁמָה, בְּגֻלָּם בְּלֵא דַעַת, בְּכַסְפִּינָה תוֹעָה בְּלָב יָם בְּלֵי מְנַהֵי, וְהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלָה וְסוּעָר מְאֹד מְאֹד בְּכֵל עַת וּבְכֵל רַעֵי. לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיךְ אֵינִי יָכוֹל מִחַמּוֹת עוֹנֹתֵי הַמְּרַפִּים, וְדָרְכֵי תִשְׁוֹבָה נִעְלָמוּ מִפְּנֵי, וְאֵינִי יוֹדַע עֲצָה וְתַבְּוֹלָה אֵיךְ לְבַקֵּשׁ דַּעַת וְשֹׁאֵל וְכֵן וּגְבוּרָה לְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרֵי הָרַע, לְהַכְנִיעוֹ וְלְשַׁפְּרוֹ לְכּוֹפֵף וְלְהַשְׁתַּעֲבֵד לָךְ, לְהַשׁוֹת לְבָבִי אֵלָיךְ בְּאֵמֶת, פִּי תִשְׁתִּי מְאֹד מְאֹד מִקְדָּשְׁתָּךְ הָאֱמִיתִי. תִּשְׁתִּי כִּשְׂה אֲבָד בְּקֶשׁ עֲבָדָךְ פִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא יִשְׁכַּחְתִּי". (ליקוטי תפילות ח"א)

הגוף קופא והלב רותח...

ליל חורף קשה, קור וקיפאון, כפור ושלג, שוררים בכל רחבי אוקריינא, ובתוכה עיר הגעגועים אומן, צועד לו האברך ר' לוי יצחק בענדער ז"ל באחת מרחובותיה של אומן, סמוך ונראה להיכל הקלויז.

היה זה בשעות הערב של לילי טבת הארוכים, באחת משנות התר"פ, לא מעט זמן לאחר שכבר נגמרה והסתיימה תפילת ערבית והריקוד שאחריה. והנה הוא רואה מרחוק את החסיד הנלהב ר' מאטעס (מתיהו) כהן, שרק זה עתה גמר את תפילתו, הולך ומתקרב אליו.

אצל ר' מתתי אין שום תפילה שלא יכניס בה את כל כוחו, בין אם זה שחרית ובין אם זו מנחה או מעריב. תפילותיו המלוות בקולות ואנחות ובמחיצות כפיים בהתלהבות, היו לשם דבר באומן ואף מחוצה לה.

ר' לוי יצחק מאושר עם ההזדמנות שנפלה לידו, לפגוש את ר' מתתי בהליכתו ברחוב. גם עתה הוא אחוז שרעפים, אבל לא כמו באמצע עבודותיו הגדולות, כשאתקרב אליו אנסה לבקש ממנו, אולי אוכל לשמוע מפיו איזה שיחה או דיבור שילהיב את לבי לקראת 'קריאת שמע שעל המיטה', וכחכנה לעת רצון הגדול של חצות לילה. ואכן כך, הוא ניגש אליו ביראת הכבוד, ודרש את שלומו באמירת 'א גוטע נאכט', ואף ר' מתתי נענה לעומתו בחיוך רחב ובמאור פנים.

אפשר לשמוע איזה דיבור מפיו? בוודאי. ר' מתתי פתח את פיו בחכמה, דברי חכמים בנחת נשמעו, דברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל לב מבקש וכוסף אשר בולע כל מילה בערגה.

כשראה ר' מתתי שהוא מדבר על 'אודנין דשמע', התחיל להרחיב הדיבור ולהאריך מענין לענין בתורות רבינו, אשר בהן היו מחשבותיו הקדושות משוטטות, עד אשר ארכו לו שם השעות, ור' לוי יצחק עומד בקור האיום ומרגיש שעוד מעט הוא קופא, על אף מעיל הפרווה אשר לבש, אך מפני יראת הכבוד לר' מתתי ומגודל צמאונו, המשיך להקשיב לדבריו הנעימים והבוטחים.

בשלב מסוים, כשר' לוי יצחק הרגיש שאינו מסוגל יותר לעמוד מול קור נורא ועו שזכה, נאלץ בליט ברירה, לעצור את ר' מתתי, ובקשתו בפיו: "הבה נסור הביתה, אני לא מסוגל לסבול את הקור". ר' מתתי פתח את עיניו כמתמיה; הוא לא מבין על איזה קור הוא מדבר?! הרי אדים חמים סובבים אותו מרוב התלהבותו בעת דברו מרבינו, "כי תנועת השכל דקדושה מוליד חום" (לקוטי מוהר"ן, כא).

לר' מתתי עצמו לא היה קר אך הוא הבין את ר' לוי יצחק, והזדרז לסיים את הענין. או אז המשיך בדרכו הביתה, לחטוף את תנומתו הקצרה, כשבעוד שעה קלה כבר יעבור כאן שוב, בדרכו לציון ולקלויז, 'ליחצות' ולעבודות הלילה עד לתפילת שחרית בכח ובאש קודש יחד עם שאר העובדים בקלויז.

ואף ר' לוי יצחק פנה והלך לדרכו הביתה כשכל גופו רועד מקור, אך לעומת זאת, נשמתו מלאה חמימות ולהבות אש, מהדיבורים החמים כחלי אש אשר שמע זה עתה. כשגם הוא ממהר לקראת האורח הקדוש, חצות לילה, המתקרב ובה.

החסיד ר' מתתיהו כהן ז"ל הייך

נולד בפולין לאביו שהיה חסיד ראדזימין. היה למדן עצום וגאון נפלא, בצעירותו מצא את שאהבה נפשו על ידי שהזדמן לידו ספר 'עלים לתרופה'. כשהמשיך הכיר את ר' יצחק ברייטער הייך.

היה מהיחידים שזכו לעבור מפולין לאומן, שם קבע מקומו בתורה ועבודה בעניות נוראה ודחוקות עצומה, אך שמח בחלקו היה ומאיר פנים. בתחילת מלחמת העולם השנייה נתפס ע"י הקומוניסטים ימ"ש, והם שילחוהו יחד עם עוד עובדים מאנ"ש לארץ ציה וצלמות באכזריות נוראה. "אבינו מלכנו נקום נקמת דם עבדיך השפוך".

תולדות חייו הקדושים של
אבן עזריה מוהר"ת ז"ל
ע"פ ספר 'ראש חודש בארבעת עשר נחת מבי'
פרק ב'

שבטוח אני בהם שדעתם לשם שמים" (שו"ת נודע ביהודה אבן העזר, תקנת עגונות ס"ט, כט).

ברם, כרבים אחרים מגאוני אותה תקופה, נמנה רבי אריה לייב עם מתנגדי הבעש"ט הקדוש. הבעש"ט רצה לקרבו לאור החסידות, אך לא עלה בידו. רבי לייב התברך בשבע בנות, אך לבן זכר לא זכה. פעם אחת, הבטיח לו הבעש"ט בן זכר, וזאת בתנאי שיכבדו בסנדקאות ושהוא יקרא לו שם בישראל.

רבי לייב חריף, שבעצמו היה מקובל אלוקי ובעל רוח-הקודש, ענה לבעש"ט: "כבר שוטטתי בכל היכלי הנשמות ולא ראיתי שיש בן עבורי". השיב לו הבעש"ט: "אכן צדקת, אולם הן עלי להוליד שני בנים, אתן אפוא אחד עבורכם".

ואמנם לא חלפה שנה וכן נולד לרבי לייב, כשהבעש"ט הקדוש מתכבד בסנדקאות ואף קרא לו שם בישראל "דוד צבי". למאז, התקרב רבי לייב חריף לבעש"ט ונעשה לאחר מבני חבריא קדישא שלו. הבעש"ט החשיבו עד מאוד ואמר עליו שיש לו את נשמת האמורא הקדוש אב"י (נכדו הגאון רבי ישראל מתתיהו אורבאך בהסכמתו לספר 'זיכרון יהודא' לנב תרנ"ד).

אך לא זמן רב השתעשע רבי לייב עם בנו. ילד בן שבע שנים היה דוד צבי, כששבק אביו חיים בהיותו בגיל ארבעים. אולם דבר מופלא אירע; רבי לייב המנוח החל לבוא מהעולם העליון מדי לילה וללמוד עם בנו תורה!

כשנתיים ומחצה נמשך הלימוד בין האב ובנו, עד שנודע הדבר בין הבריות ועורר בקרבם השתאות עצומה. וכך היה המעשה: כשהיה רבי דוד צבי בגיל עשר, בא בברית האירוסין עם בתו של הגאון רבי אהרן הכהן מבראדי, בן בנו של הגה"ק רבי נפתלי כ"ץ אב"ד פוזנא בעל 'סמיכת חכמים'. ויהי ביום אשר אירס בק"ק בראד את בת הרה"ג אהרן הכהן, אז התוועד עם חכמי הקלויז שם ואמר לפניהם פלפול עצום, וכאשר שמעו כן תמהו וישאלו אותו לאמר להם מי הוא אשר לימדו, והגיד להם שכל זה קיבל מאביו הרה"ג ז"ל הבא אליו ללמדו בכל לילה, ומאז לא בא עוד ללמדו והי' הדבר קשה מאוד בעיני אמו הצדקת ושאלה אותו: בני מה עוולה בך. השיב: אמי יקרתי, שום עוון בי לא מצאתי, ויהי בחזירתם ק"ק סטאניסלאוו השתטחה על קבר בעלה הרה"ג הנ"ל בכ"י עצומה לאמור לה: מדוע לא בא בפ"פ, אז השיבה החלום בזה"ל: ח"ו להרהר ולחשוך את בני יחיד, כי קדוש הוא ורק רשות ניתן לי מלמעלה בהסתר דבר שלא יתקנאו בי, ועתה כי נתגלה הדבר בעולם הזה - אין לי עוד רשות יותר מאחרים כמוני. ואודה לה' כי למד רוב חכמתו ממני ועתה חפצי שילמוד תוה"ק מהרה"צ ה"ר מיכיל מזלאטשוב צצוק"ל" (קונטרס 'גדולת דוד' לנכדו ר' אברהם אליעזר אורבך)

אמנם אביו הפסיק להופיע ממרום ללמדו, אך התורה ששמע מעולם האמת הטביעה רושם עז בנפשו.

בשנים שלאחר מכן, קיבל רבי דוד צבי תורה בטהרה מפי הגאון הקדוש ה'נודע ביהודה' שהיה מידידי אביו.

גאונות ותמימות

מורינו רבי נתן גדל בבית אמיד. אביו היה גביר מופלג, כך שכל עתותיו פנויים היו להתמיד בלימודו ולהתעלות במעלות התורה והיראה.

מקטנותו היה מתמיד בתורה. דרך לימודו היה ישר, ובעוד חבריו לספסל הלימודים חיפשו להקשות קושיות, עד שמרוב פלפולים וקושיות טטו מהדרך הישרה, היה הוא לומד בפשטות ובבהירות. וכאשר העירו לו מדוע אינו מקשה שום דבר, היה מתצל: "מה אעשה שאין לי קושיות?". המלמד שלו נוהג היה לומר: "מעדיף אני את ה'פשט' של נת'לע, על פני קושיותיהם של שאר התלמידים".

כך, דווקא מתוך פשטותו וישרותו בלימוד, כאשר אך ורק חיפוש ה'אמת' לנגד עיניו, הגיע לעמקות וגאונות, וזכה לכוח מיוחד לחדש חידושין דאורייתא.

בעודו נער עול ימים, הוכר כגאון גדול במקצועות התורה, ואף כבקי בשאר חכמות, כחכמת התכונה והחשבון.

בשנת תקנ"ב, בהיותו בן שנים עשרה שנה, כבר נתפרסם רבי נתן בכל האזור כלמדן מופלג, עד שדבק בו הכינוי "העילוי מנמירוב".

בהגיע עת דודים, נלקח לחתן על ידי הגאון רבי דוד צבי אורבאך, המכונה 'דער גרויסער רבי דוד צבי' (רבי דוד צבי הגדול) שכיהן כרב ואב-בית-דין בקהילות שאריגראד, קרמיניץ, מוהילוב והעיריות שסביבותיהן. רבי דוד צבי שהיה מתלמידי הגאון הקדוש ה'נודע ביהודה', היה מפורסם כאחד מגדולי פוסקי ההלכה בדורו וכתב חידושים רבים בש"ס, הלכה ואגדה, וכמו כן הסכמותיו הופיעו בספרים שיצאו לאור בזמנו.

מלבד גאונותו, התפרסם רבי דוד צבי בצדקותו ויראתו הגדולה. במשך ארבעים שנה לא ישן על מיטה והיה מתנמנם בעודו יושב על כסאו על כדי לימודו, כשנר תחוב בין אצבעות ידו, שכאשר תגיע הלהבה אל ידו, יוכרח להתעורר ולחזור ללימודו. דקדוקו בשמירת ההלכה על קוצו של יו"ד ויותר מכך, היה חידוש. במשך כל ימות השבוע לא נטל ידיו לסעודה, ורק בשבת, שאז יש חיוב לאכול שלש סעודות, היה נוטל ידיו עם חומרות מופלגות ביותר. לימים התבטא מוהרנ"ת: "לפני שהתקרבת לרבינו, לא הייתי מבין במה יכול היה משה רבינו ע"ה להיות גדול יותר מחותני".

רבי דוד-צבי היה מתנגד מובהק לדרך החסידות, למרות שאביו היה ממעריצי הבעל שם טוב. ומעשה שהיה, כך היה:

בתחילת דרכה של החסידות, התייחסו אליה רבים מגדולי הדור בחשדנות (בגין משיחי-השקר שהופיעו בשנים שקודם לכן והדיחו אלפים מישראל מדרך הישר). על כיסא הרבנות בעיר בוטשטאטש (ולאחר מכן סטניסלאב), ישב בעת ההיא הגאון רבי אריה-לייב אורבך, המכונה 'רבי לייב חריף', בנו של הגאון רבי מרדכי מרדוש אב"ד בומבורג. גדול בתורת הנגלה והנסתר ובעל יד בקבלה, היה רבי לייב חריף. הגאון הקדוש בעל ה'נודע ביהודה' מעיד עליו שהוא אחד מ"שלושה עמודי עולם..."

מצפוני

לב

ולא רק להורידה, רק אדרבה שתוכל לעלות יותר על ידו (עיני בליקוטי מוהר"ן תורה י"ד ותורה כ"ב).

ובכן, ישנם שני דרכים כיצד להשקין שלום ביניהם: יש דרך של 'להתרומם' מעל הגוף ולברוח כביכול, להתעלם ממנו ולחיות באופן מרום, באופן שמתמלאים עם חיות ואור רוחני (ולא ניכנס עכשיו ללבן עד כמה מן האמת יש בהתמלאות האמת) ואז לא מרגישים כ"כ את הנמיכות החומרית של הגוף ומבואתיו האפלים.

[וזהו גם הסיבה מדוע יש בדרך זו נטיה חזקה לחיות את ה'לעכטיגקייט' של המועדים הקדושים, כי הלא המה ימים מרוממים מצד עצמם, שכמעט משכיחים את ימות החול היבשים והאפלים. ואין זה פלא, כי בחלוף ימי החג, החזרה לשגרת החיים הבלתי מרוממים קשה מנשוא].

מאידך, יש דרך של 'לתקן' את הגוף ולזכך, באופן שאין בורחים ואין מתעלמים ממידותיו השפלים וחומריותו, אלא 'מיניה וביה' מתקרבים אל השי"ת ע"י זקנה ושוועה ודיבורי אמת אל השי"ת. (כמוכן שאין כונת הדברים לחיות ולהשלים עם התאוות, כי זה פשוט וברור שצריך לברוח מהם כמטחוי קשת).

וזהו סוד עבודת ה'התבודדות' - לא לטאטא את הבעיות מתחת לפטיח, אלא אדרבה, לפתוח אותם ולפרוס אותם על השולחן, ולתקנם ולהעלותם ע"י שמדברים דיבורי אמת אל השי"ת וכואבים את הריחוק וזועקים ומשוועים להשי"ת. אשר זהו בעצם התיקון והתכלית של כל הירידות והנפילות, "כי לעלות מדרגא לדרגא צריך ירידה תחילה, שזהו בחינת ירידה תכלית העליה" (ליקוטי מוהר"ן, כב).

[ובדרך זה, יש הרבה מה לעשות בימי החול. והאור של המועדים הקדושים, אין תפקידם להשכיח מאתנו את חשכות ימות החול, אלא אדרבא, להאיר לנו, ולתת לנו את הכח להמשיך את האור אל תוך ימות החול (עיני היטב בענין זה בליקו"מ תניינא תורה ב' סעיף ה' בענין המשכת השמחה של שבת לעצבות של ימי החול).

ותמצית ענין זה מתבאר לנו מדברי רבינו הקדוש, בליקוטי מוהר"ן תניינא תורה כ"ג, וזה לשון קדשו:

"בענין השמחה, ע"פ משל, שלפעמים כשבני אדם שמחים ומרקדים, אי חוטפים איש אחד מבחוץ שהוא בעצבות ומרה שחורה, ומכניסים אותו בעל כרחו לתוך מחול המרקדים, ומכריחים אותו בעל כרחו שיהיה שמוח עמהם ג"כ. כן יש בענין השמחה, כי כשאדם שמוח, אזי המרה שחורה ויסורים נסתלקים מן הצד. אבל מעלה יתירה, להתאמץ לרדוף אחר המרה שחורה, דווקא, להכניס אותה ג"כ בתוך השמחה, באופן שהמרה שחורה בעצמה תתהפך לשמחה, שיהפוך המרה שחורה וכל היסורין לשמחה. כדרך הבא לתוך השמחה, שאז מגודל השמחה והחידוה, מהפך כל הדאגות והעצבות והמרה שחורות שלו לשמחה. נמצא שחוטף המרה שחורה, ומכניס אותה בעל כרחו לתוך השמחה כמשל הנ"ל."

כלל הדברים: החיים רצופים בירידות, השאלה היא רק מה עושים איתם: האם מתעלמים מהם, או שמתחזקים והופכים אותם לעליות - כפי שאכן מלמדנו רבינו.

אחרי שנתברר [בשבוע שעבר] שהדבר הנצרך ביותר לעובד ה' הוא ה'התחזקות', רצייתי לשאול: הרי יש בעולם הרבה עובדי ה', ובכל זאת אנו רואים שאינם עסוקים כ"כ עם ה'התחזקות?' ועוד רצייתי לשאול: מדוע בברסלב מדברים הרבה מלעבוד את ה' גם בשעת ירידות ונפילות ולהחזיק מעמד, כאילו שזוהי מציאות שכיחה מאד אצלם, ואילו בעולם [אצל העובדי השם] אין מדברים מזה כ"כ?

יפה שאלת, ונגעת באחד מדרכי היסוד במשנתו של רביה"ק. ובכן, ראשית כל, שתי שאלותיך אחת הן, שכן - כל ה'התחזקות' באה לחזק את האדם שלא יפול, וגם אם הוא נופל שיחזק מעמדו ויתחזק בכל מה שיוכל. נמצא, שאכן אלה שמצוי אצלם ירידות ונפילות, הם אלה שהתחזקות היא נר לרגלם.

[וזאת למודעי! שכל כוונתנו ב'נפילות' ו'ירידות', אינה לעבירות ח"ו, אלא על כך שאין הולך לו לאדם כרצונו בעבודת ה', ויחסי לרצונותיו הרי הוא נופל ויורד למדרגות תחתונות יותר מאשר הוא שואף].

ובכן, כדי לענות לך, אפתח במשל: היו היה יהודי יקר אשר היה מטופל בבנים, ולדאבון לב לא זכה שהשלום ישכון בביתו, וגם עם חינוך ילדיו לא הצליח באופן מיוחד. גם בבחינה גשמית לא התנהלו הדברים כמו שצריך, והבית היה רחוק מאד מלהיות בית של שמחה. היהודי היקר דגן פנה בצר לו לעזרה, להתיעץ עם החכמים ונבונים, כדת מה לעשות. איתרע מזלו, ונקלע ל'חכם מופלג', אשר במקום ליעץ לו כיצד להשקיע בשלום ביתו וחינוך ילדיו וניהול ביתו באופן הנכון - אשר הוא אמנם תהליך איטי מאד, ועבודת המידות קשה ומתמדת, עד שזוכים לראות פרי עמלו והכל על מקומו יבוא בשלום - יעץ לו ההוא עצה קלה ו'נפלאה', וזוהי: היות ויש בית-כנסת סמוך לביתך, לכן ראה נא לבלות רוב שעותיך שמה, ובביתך אל תבקר אלא לעתים רחוקות, באופן המינימלי שרק שייך, וכך תרוויח שלא תראה ולא תיפגש כמעט עם כלל הבעיות, ותוכל לחיות חיים טובים ושמחים.

'עצה נפלאה' לכאורה.... יתכן מאד שיהודי זה אכן שש ושמוח ברוב שעות היום, בבלותו בביה"כ עם חבריו וכו'. אולם פתרון זה של 'התעלמות' מהבעיות, לא די שאינה פותרת את הבעיות, אלא אדרבה היא רק מגדילה ומעמיקה אותן, היות והן צומחות וגודלות ועושות פרי ואין מעצור בידם.

כלפי מה דברים אמורים: הגוף הוא ביתו של הנשמה, ומטבעו הוא חומרי וארצי. מאידך, הנשמה היא חלק אלוה-ממעל, כולה צח ואור. ושניהם שוכנים יחדיו; הנשמה מושכת למעלה [כל זמן שלא השתיקו אותה כליל, ה' יצילנו], ומאידיך הגוף מושך למטה, והוא [בדרך כלל] המהווה מקור לכל הירידות והנפילות, וצריכים לעמוד קשה כדי שיהיה 'שלום בית' בין הגוף והנשמה, דהיינו שהגוף יקבל את אור הנשמה ויתבטל אליו לשרתו,

אפשר לשלוח שאלות שיופיע במדור הזאת בטל או באימייל של המערכת

התודה והברכה לפרנס ההדפסה וההפצה בשבוע זה, הרה"ח ר' אברהם מנחם קנאפלעך שליט"א זכות הפצת תורת רבינו הקדוש תעמוד לו ולמשפחתו שיוזכה לכל טוב והצלחה בכל הענינים

בשורה מרנינת לב מגיעה מעיר הגעגועים אומן, על פתיחת בית המדרש לתורה ולתפילה, אשר זה כמה נכסוף נכספו כלל אנ"ש למצוא פינה שקטה בה יוכלו ללמוד ולהתפלל בישוב הדעת, בזמן שהותם באומן. ואכן, זה עתה התברשו כי נפתח בסיעתא דשמיא ביהמ"ד חדש ברחוב פרוסקה 7, פינת יקרת לתורה ולתפילה בישוב הדעת ודיבוק חברים.

במקום מתקיימים שלושה תפילות ביום בהתלהבות ובכח. זמני התפילות הם: שחרית - כוונתין עם הנץ החמה, מנחה - עשרים דקות לפני השקיעה, ומעריב - בזמן צאת הכוכבים. כמו כן, ישנו במקום 'אוצר הספרים', לכל הרוצה לעסוק בלימוד התורה ביישוב הדעת. והיה כל מבקש ה' המגיע לאומן לציון רבינו הקדוש, יוכל ליהנות ממקום נפלא זה.

מעמד היסטורי גדול ומרגש התקיים בעיה"ק ירושלים - "כנס התבודדות" לבוגרי ישיבת 'מתיבתא ברסלב' ירושלים, בו התחזקו מאות בוגרי הישיבה לקיים עצת רבינו להתבודד בכל יום חוץ ולא יעבור.

כידוע, מתקיים בכל שנה בישיבה 'כינוס התבודדות' בו מתחזקים יחד בחווי הישיבה לקיים את עצת התבודדות, אשר היא "המעלה העליונה וגדולה מן הכל", כדברי רבינו הקדוש. והשנה, לאור בקשת בוגרי הישיבה המעוניינים להתחזק גם הם בדבר נשגב זה, הוחלט לקיים לראשונה כנס כללי לכלל האברכים הבוגרים.

הכנס התקיים ברוב פאר והדר במוצאי צום 'עשרה בטבת' באולם 'יד אשר' בשכונת גילה בירושלים בהשתתפות מאות בוגרי הישיבה, ובראשם מגידי-שיעורים והנהלת הישיבה.

האברכים יצאו מהכינוס עם קבלה חזקה להשתדל בכל עוז ותעצומות שלא יעבור עליהם אפילו יום אחד בלי התבודדות. וכלשון מוהר"ן במכתבו לבנו: "שתזכה לקבל עלך להתחדש מעתה בכל יום לטובה, ואל תאבד יום אחד בלי התבודדות!".

זה כמה שבועות אחדים חלפו מאז פתיחת בית המדרש החדש "נועם השם" דחסידי ברסלב בעיה"ק ירושלים, רחוב אביתר הכהן 9, וכבר הספיק המקום להפוך לאבן שואבת עבור כלל האברכים החסידיים המקורבים לאורו של רבינו הקדוש, כשהמקום משמש 'בית ועד לחכמים', לעסוק שם בעבודת התפילה בכח ובהתלהבות, לימוד התורה בחיות ושמחה, עבודת השם ברגשי קודש, וכן שיעורים ושיחת חברים בספרי רבינו הקדוש מתוך כיסופים ורצונות נפלאים.

בימים אלו אנו מתבשרים, כי אחר כמה שבועות, בהם לא היה ביהמ"ד פתוח רק בשבתות, עקב גמר העבודות לפאר את בית המקדש מעט - ייפתח בית המדרש גם לימות החול, החל מהשבוע הבא. ומעתה יוכלו אנשי שלומנו להתוועד עם דבר יום ביומו, בתורה ותפילה ועבודת ה'.

בואו ותחי נפשכם!

נקודות

אמר: נכספתי מאד להמשיך את העולם אל עשייה, שיהיה חיוב אצל כל אדם ואחד ללמוד כף וכף בכל יום ולא יעבר, וכיוצא ואמר, שאפילו אותן האנשים הרחוקים מן הקדושה מאד, שנלכדו במצודה רעה עד שרגלין בעברות הם ושלום רחמנא ליגין רחמנא ליגין, אף על פי כן, הכם של התורה גדול כל כך עד שיוכלו להוציא אותם מן העברות שרגלין בהם הם ושלום. ואם יעשו להם חק קבוע וחיוב חוק ללמוד בכל יום יום כף וכף, יהיה אף שיהיה, בודאי יוכלו לצאת ממצודתם הרעה על ידי התורה, כי כח התורה גדול מאד. (שיחות הר"ן יט)

